

Komunikat z ogólnopolskiej konferencji naukowej
MEMINISTI?
PAMIĘĆ I NIEPAMIĘĆ W ŚWIECIE STAROŻYTNYM
ŚWIAT STAROŻYTNY W PAMIĘCI I NIEPAMIĘCI
Poznań, 20–22 września 2017

Ogólnopolska konferencja starożytnicza pt. „MEMINISTI? Pamięć i niepamięć w świecie starożytnym, świat starożytny w pamięci i niepamięci”, która odbyła się w dniach 20–22 września 2017 w Poznaniu, w gmachu Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w kampusie na Morasku (Collegium Historicum, ul. Umultowska 89d, 61-614 Poznań) została zorganizowana z inicjatywy Komisji Historii Starożytnej Polskiego Towarzystwa Historycznego przy współpracy Polskiego Towarzystwa Historycznego (PTH) – Oddziału w Poznaniu oraz Zakładu Historii Społeczeństw Antycznych Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Podczas inauguracji konferencji, która miała miejsce 20 września o godzinie 9.00 w auli im. Gerarda Labudy, zostały wygłoszone przemówienia władz Komisji Historii Starożytnej PTH, poznańskiego oddziału PTH oraz Wydziału Historycznego UAM i Instytutu Historii UAM: prof. UAM dr hab. Marii Musielak – Przewodniczącej Komisji Historii Starożytnej (w latach 2015–2017), prof. UAM dr hab. Andrzeja Michałowskiego – Prodziekana Wydziału Historycznego UAM ds. dydaktycznych, prof. dr. hab. Józefa Dobosza – Dyrektora Instytutu Historii UAM, oraz prof. UAM dr hab. Katarzyny Balbuzy – Sekretarza Komisji Historii Starożytnej PTH (w latach 2015–2017) i Wiceprezesa PTH – Oddziału w Poznaniu.

Tematyka konferencji, wraz z jej tytułem, zostały zaproponowane w 2016 r. przez jej pomysłodawczynię, Katarzynę Balbuzę, i zrodziły się z refleksji nad wartością i znaczeniem, jakie dla badaczy dawnych epok mają pamięć i jej zaprzeczenie. Ponadto, co warto podkreślić, *memory studies* właśnie z powyższych względów należą do najważniejszych i modnych obecnie obszarów badań historycznych. Ideą konferencji było zaproszenie środowiska polskich badaczy starożytności do naukowego namysłu nad zagadnieniami pamięci i niepamięci w odniesieniu do rzeczywistości starożytnej, zarówno z perspektywy samej starożytności, jak i epok późniejszych.

Konferencja trwała trzy dni i składała się zarówno z sesji plenarnych (ogółem trzy), jak i sesji panelowych (ogółem dwanaście). W pierwszym jej dniu, po inauguracji, odbyły się dwie sesje plenarne, którym przewodniczyły prof. dr hab. Danuta Musiał z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (I sesja plenarna) oraz prof. dr hab. Elżbieta Wesołowska z

Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (II sesja plenarna). W trakcie pierwszej z nich referaty wygłosili prof. dr hab. Elżbieta Wesołowska (tytuł wystąpienia: *Fedra i Klitajmestra. Dwie kobiety – dwa sposoby pamiętania*) i prof. dr hab. Leszek Mrozewicz (UAM; tytuł wystąpienia: *Romanizacja Imperium Romanum*). W ramach sesji drugiej wystąpili profesorowie: Kazimierz Lewartowski (UW; tytuł referatu: *Czy Grecy mogli pamiętać epokę brązu?*), Krzysztof Nawotka (UWr; tytuł referatu: *Pamięć o ocaleniu domu Pindara w Tebach*) i Tomasz Polański (UJK w Kielcach; tytuł referatu: *Niepamięć jako doświadczenie współczesnych podróży po starożytnym Wschodzie*).

Po południu w pierwszym dniu konferencji obrady przeniesiono do dwóch odbywających się kolejno sesji. W ramach każdej z nich konferowano jednocześnie w trzech sekcjach, w trzech salach wykładowych (1.44, 3.129, 3.132). W pierwszej sesji, w ramach trzech sekcji (którym przewodniczyli odpowiednio prof. dr hab. Krzysztof Nawotka z Uniwersytetu Wrocławskiego, prof. UWr dr hab. Andrzej Łoś oraz prof. US dr hab. Danuta Okoń), wygłoszono dwanaście referatów. W sesji drugiej, również składającej się z trzech pracujących w tym samym czasie sekcji (odpowiednio pod przewodnictwem dr. hab. Norberta Rogosza z Uniwersytetu Śląskiego, prof. UAM dr. hab. Krzysztofa Królczyka i dr. hab. Ireneusza Łucia z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), z zaplanowanych czternastu odczytów odbyło się trzynaście (jeden referent nie dotarł na obrady).

Drugi dzień konferencji (21 września 2017.) rozpoczęła sesja plenarna o godz. 9.00 w auli im. Gerarda Labudy, której przewodniczył prof. dr hab. Leszek Mrozewicz (UAM). Zaprezentowane w jej trakcie odczyty wygłosili: prof. UWr dr hab. Andrzej Łoś (tytuł referatu: *Pamięć i niepamięć: obalenie monarchii i początki republiki*), prof. dr hab. Danuta Musiał (UMK; tytuł referatu: *Znaczenie pamięci w relacjach Rzymian z bogami*), prof. dr hab. Adam Łukaszewicz (UW; tytuł referatu: *Pamięć na manowcach: legenda o Memnonie*) i prof. dr hab. Oleh Petreczko (Uniwersytet w Drohobyczu; tytuł referatu: *Potępienie pamięci w Związku Radzieckim przez pryzmat historii starożytnego Rzymu*). Następnie obrady kontynuowano w trzech odbywających się jednocześnie sekcjach (moderatorzy poszczególnych sekcji: prof. UMK dr hab. Przemysław Wojciechowski, dr hab. Agata Kluczek z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz prof. dr hab. Adam Łukaszewicz z Uniwersytetu Warszawskiego), w ramach których było zaplanowanych siedemnaście odczytów. Ostatecznie wystąpiło piętnastu referentów (dwoje uczestników nie dotarło na obrady). Po południu w drugim dniu konferencji organizatorzy zaproponowali uczestnikom dwie wycieczki (do wyboru: Góra Moraska lub ICHOT-Centrum Interpretacji Dziedzictwa), a następnie bankiet (w dawnej siedzibie Instytutu Historii UAM, przy ul. Święty Marcin 78, w

restauracji Ogród Smaków Pani Marii), w którym uczestniczył prof. dr hab. Kazimierz Ilski, Dziekan Wydziału Historycznego UAM.

W ostatnim, trzecim dniu konferencji (22 września 2017) obrady rozpoczęły się o godz. 9.00 w trzech równoległych sekcjach i trwały do godz. 11.30. Sekcję pierwszą (sala 1.44) moderował prof. dr hab. Tomasz Polański (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), sekcją drugą (sala 3.129) kierował prof. dr hab. Wiesław Kaczanowicz (Uniwersytet Śląski w Katowicach), natomiast sekcji trzeciej (sala 3.132) przewodniczył prof. KUL dr hab. Piotr Kochanek. Ogółem z zaplanowanych na ten dzień osiemnastu wystąpień odbyło się siedemnaście (jeden uczestnik nie dojechał na obrady). O godz. 11.40 w auli im. Gerarda Labudy nastąpiło uroczyste zakończenie obrad.

W trakcie konferencji dyskutowano nad różnymi aspektami zagadnień pamięci i niepamięci w różnych ich przejawach – społecznym (indywidualnym, zbiorowym) i kulturowym – i z wielorakich perspektyw, zarówno czasowych, jak i tematycznych, przy podejściu interdyscyplinarnym, nie tylko w optyce świata starożytnego jako takiego, ale również z perspektywy recepcji i dziedzictwa kulturowego.

W konferencji wzięło czynny udział (z referatami) 66 referentów z 18 uniwersytetów polskich: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (prof. KUL dr hab. Piotr Kochanek, prof. KUL dr hab. Krzysztof Narecki), Uniwersytetu Gdańskiego (prof. UG dr hab. Ireneusz Milewski, prof. UG dr hab. Jacek Wiewiorowski), Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (prof. dr hab. Leszek Mrozewicz, prof. dr hab. Elżbieta Wesołowska, prof. UAM dr hab. Katarzyna Balbuza, prof. UAM dr hab. Anna Kotłowska, prof. UAM dr hab. Krzysztof Królczyk, prof. UAM dr hab. Maria Musielak, dr hab. Monika Miazek-Męczyńska, dr hab. Monika Szczot, dr hab. Witold Tyborowski, dr Andrzej Biernacki, dr Ewa Bugaj, dr Elena J. Klenina, mgr Roman Deiksler, mgr Mateusz Raszyński), Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (prof. dr hab. Tomasz Polański), Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (dr hab. Sebastian Ruciński, dr hab. Dariusz Spychała), Uniwersytetu Łódzkiego (dr Paweł Filipczak), Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (dr Paweł Madejski¹), Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (prof. dr hab. Danuta Musiał, prof. UMK dr hab. Szymon Olszaniec, prof. UMK dr hab. Przemysław Wojciechowski, dr hab. Hanna Appel), Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (dr Adrian Szopa), Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach (prof. UPH dr hab. Katarzyna Maksymiuk), Uniwersytetu Rzeszowskiego (dr hab. Piotr Berdowski),

¹ Z uwagi na to, że prelegent nie dojechał na konferencję, jego referat odczytał dr Henryk Kowalski (UMCS).

Uniwersytetu Szczecińskiego (prof. US dr hab. Danuta Okoń), Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (dr hab. Agata A. Kluczek, dr hab. Norbert Rogosz, mgr Ewa Kluska-Jaśkowiak), Uniwersytetu w Białymstoku (dr hab. Robert Suski, dr Michał Baranowski, dr Tomasz Mojsik), Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (dr hab. Miron Wolny, mgr Krzysztof Leszek), Uniwersytetu Warszawskiego (prof. dr hab. Kazimierz Lewartowski, prof. dr hab. Adam Łukaszewicz, mgr Katarzyna Kostecka, mgr Jerzy Szafranowski, mgr Anna Zawadzka, mgr Kacper Ziemia), Uniwersytetu Wrocławskiego (prof. dr hab. Krzysztof Nawotka, prof. UW dr hab. Andrzej Łoś, dr Dominika Grzesik, dr Wojciech Pietruszka, mgr Piotr K. Głogowski, mgr Michał Halamus, mgr Paulina Nicko-Stępień, mgr Aleksandra Szokalska), Uniwersytetu Zielonogórskiego (prof. UZ dr hab. Andrzej Gillmeister, dr Daria Janiszewska-Sieńko), Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (dr Tomasz Ładoń, mgr Katarzyna Całus), Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie i Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztor w Pułtusku (dr Michał N. Faszczka) oraz Muzeum Narodowego w Krakowie (dr Dorota Gorzelany, dr Kamilla Twardowska). Ponadto w konferencji uczestniczyło dwóch naukowców z Ukrainy, z Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie (doc. Anastazja Baukowa) oraz Uniwersytetu w Drohobyczu (prof. dr hab. Oleh Petreczko), a także czterech badaczy niezależnych: z Brzegu (dr Piotr Letki i dr Bronisław Szubelak), z Bydgoszczy (dr Mariusz Ciesielski) i z Poznania (dr Lechosław Olszewski). Do czynnego udziału w konferencji pierwotnie zgłosiło się jeszcze dwunastu badaczy, lecz ostatecznie w niej nie uczestniczyli. Byli to reprezentanci sześciu uniwersytetów polskich: Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Wrocławskiego, a także jednego uniwersytetu zagranicznego: Uniwersytetu w Rostowie nad Donem. W grupie tej był również badacz niezależny (Poznań). Swoją obecność podczas konferencji zgłosili również uczestnicy bierni (bez referatu) w liczbie dwunastu, z uniwersytetów: im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (dr Michał Duch, dr Anna Tatarkiewicz, mgr Stanisław Chmielowski, mgr Daniel Ziola, lic. Dawid Gojzewski, lic. Aneta Liwerska, stud. Patrycja Krawczyk), Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (mgr Patrycja Kudzin), Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (dr hab. Ireneusz Łuć, dr Henryk Kowalski), Wrocławskiego (prof. UW dr hab. Małgorzata Pawlak) i Śląskiego w Katowicach (prof. dr hab. Wiesław Kaczanowicz).

Integralnym elementem każdej konferencji Komisji Starożytnej PTH jest zebranie sprawozdawczo-wyborcze członków Komisji Starożytnej PTH. Odkonane ono w pierwszym

dniu konferencji w sali 1.44, a zwołała je prof. UAM dr hab. Maria Musielak, Przewodnicząca Komisji. Na zebraniu dokonano wyboru nowych władz Komisji. Przewodniczącą na kadencję 2017–2020 została prof. UW dr hab. Małgorzata Pawlak. Tym samym ustalono, że następne spotkanie Komisji Historii Starożytnej PTH i kolejna konferencja starożytnicza odbędą się we Wrocławiu, a instytucją goszczącą i organizującą wydarzenia będzie Uniwersytet Wrocławski. Kandydatury Sekretarza Komisji oraz Zastępcy Przewodniczącej zaproponowała nowa Przewodnicząca, prof. Małgorzata Pawlak. Na Sekretarza została zgłoszona kandydatura dr Dominiki Grzesik z Uniwersytetu Wrocławskiego, natomiast na Zastępcę Przewodniczącej – prof. UZ dr. hab. Andrzej Gillmeister. Zgłoszeni kandydaci wyrazili zgodę na kandydowanie, w wyniku czego zarządzono głosowanie. Przy jednym głosie wstrzymującym (w przypadku wyboru na Zastępcę Przewodniczącej Komisji) wybrano Sekretarza Komisji oraz Zastępcę Przewodniczącej Komisji. Jednocześnie nowa Przewodnicząca Komisji zaprosiła obecnych na zebraniu członków Komisji, a także wszystkich innych starożytników, do udziału w następnej konferencji, już we Wrocławiu. Poddała także pod dyskusję termin tego spotkania. Zgodnie z tradycją powinno się ono odbyć przy zachowaniu dwuletniego interwału, jednak ze względu na zaplanowany na 2019 r. Zjazd Główny PTH Przewodnicząca Komisji zgłosiła wniosek, by konferencja została przesunięta na rok następny. Zebrani członkowie Komisji pozytywnie ustosunkowali się do przedłożonej propozycji, wskutek czego kolejna konferencja Komisji Historii Starożytnej PTH zostanie zorganizowana w 2020 r. Jej wstępnie sformułowany temat brzmi: „Centrum i peryferie świata starożytnego”. Jak zauważyła prof. Maria Musielak, konferencja Komisji Historii Starożytnej we Wrocławiu w 2020 r. będzie już trzecią z tego cyklu zorganizowaną na Uniwersytecie Wrocławskim².

² Pierwsza odbyła się w dn. 23–25 października 1985 r. w Karpaczu (zob. T. Kotula, *Z obrad Komisji Historii Starożytnej w Karpaczu*, „Meander” 41, 4–5, 1986, s. 196), druga – w dn. 18–20 września 2005 r. – we Wrocławiu. Podczas ostatniej z wymienionych funkcję Przewodniczącego Komisji Historii Starożytnej PTH pełnił prof. dr hab. Krzysztof Nawotka. Publikacja pokonferencyjna pt. *Grecy, Rzymianie i ich sąsiedzi* ukazała się pod redakcją Krzysztofa Nawotki i Małgorzaty Pawlak we Wrocławiu w 2007 r.

Fotografie:

Rejestracja uczestników konferencji (hol Collegium Historicum UAM, 20 września 2017). Prof. dr hab. Krzysztof Nawotka i prof. UW. dr hab. Andrzej Łoś (fot. P. Namiota).

Uroczyste otwarcie konferencji (aula im. Gerarda Labudy w Collegium Historicum UAM, 20 września 2017). Od lewej strony profesorowie: Katarzyna Balbuza (Sekretarz Komisji Starożytnej PTH i Wiceprezes PTH-Oddz. w Poznaniu), Maria Musielak (Przewodnicząca Komisji Historii Starożytnej PTH), Andrzej Michałowski (Prodziekan WH UAM), Józef Dobosz (Dyrektor IH UAM) i Danuta Musiał (UMK, przewodnicząca pierwszej sesji plenarnej w dn. 20 września 2017) (fot. P. Namiota).

Wykład inauguracyjny prof. dr. hab. Leszka Mrozewicza pt. *Romanizacja Imperium Romanum* (aula im. Gerarda Labudy w Collegium Historicum UAM, 20 września 2017). Przy stole konferencyjnym prof. dr. hab. Danuta Musiał, przewodnicząca sesji inauguracyjnej (fot. P. Namiota).

Dyskusja nad wykładem prof. Leszka Mrozewicza (aula im. Gerarda Labudy w Collegium Historicum UAM, 20 września 2017). Z prawej strony prof. dr. hab. Krzysztof Nawotka (fot. P. Namiota).

Podczas obrad sesji plenarnej (aula im. Gerarda Labudy w Collegium Historicum UAM, 20 września 2017). Na pierwszym planie profesorowie z Uniwersytetu Wrocławskiego – Krzysztof Nawotka, Andrzej Łoś, Małgorzata Pawlak (fot. P. Namiota).

Katarzyna Balbuza

Sekretarz Komisji Historii Starożytnej PTH

Wiceprezes Polskiego Towarzystwa Historycznego – Oddział w Poznaniu

balbuza@amu.edu.pl